

13 השעות

- 16.00 היו"ר ישראל ישעיהו פותח את הישיבה. מסרב להעניק זכות-דיבור לאורי אבנרי ולנציגי הסיעות הקטנות האחרות, המתנגדות לאיחוד שלוש הצעות אי-האמון. מהומה של 20 דקות.
- 16.25 המליאה מחליטה בהצבעה לאשר את ההחלטה לאיחוד ההצעות.
- 16.30 חברי הכנסת הורביץ, טובי ושוסטק מנמקים את שלוש הצעות אי-האמון. ח"כ ארדור פוחב בוויכוח. שר-המיש-פטים מציע בשם הממשלה לדחות את הצעות אי-האמון. חברי-הכנסת לורנץ, וילנר, שובל, כהנא, תמיר, אבנרי, מי קוויסי, כהן, אביזוהר משתתפים בוויכוח. (נאומו של אבנרי נמשך 25 דקות).
- 21.00 שר-המישפטים משיב לדברי אבנרי, הצבעה על שלוש הצעות אי-האמון. כולן נידחות. חברי-הכנסת וילנר ויזיד מוסרים הודעות להנמקת הימנעות על חלק מן ההצעות. (אבנרי הצביע בעד כל שלוש הצעות אי-האמון).
- 21.20 היו"ר פותח בדיון "משולב" על שתי הצעות-חוקים שונות. מהומה באולם. קריאות-ביניים ממושכות כמחאה על איחוד הדיון.
- 21.35 חברי-הכנסת אבנרי, לורנץ, רפאל, ותמיר מנמקים הצעות-לסדר, נגד אי-חוד ההצעות. קריאות-ביניים ממושכות. היו"ר דוחה את הבקשות.
- 22.00 ח"כ באדר מנמק את שתי הצעות-החוק. קריאות-ביניים סוערות במשך כל זמן נאומו.
- 22.30 חברי-הכנסת בן-מאיר, פרוש ואליעד משתתפים בוויכוח.
- 23.30 חברי-הכנסת מיקוניס, הורביץ, תמיר, טובי ואבנרי מנמקים הצעות-לסדר להפסיק את הישיבה. נערכת על כך הצבעה, וההצעה נדחית.
- 23.40 חברי-הכנסת צדוק, שובל ווילנר משיבים בוויכוח.
- 00.03 חברי-הכנסת אבנרי ותמיר מנמקים הצעות-לסדר להפסיק את הישיבה, בטענה שהתחיל יום חדש, שנקבע לו סדר-יום אחר. נערכת על כך הצבעה, וההצעה נדחית.
- 00.10 חברי-הכנסת ורדיגר, שוסטק, אבנרי, מיקוניס, כהן ואביזוהר ממשיכים בוויכוח. (נאומו של אבנרי 15 דקות).
- 02.00 ח"כ אברהם עופר מסכם את הוויכוח, תוך קריאות-ביניים סוערות.
- 20.20 ארבע סיעות מגישות הצעות אי-אמון בקשר עם הצעות-החוקים.
- 02.25 היו"ר (צבי צימרמן) מחליט להרשות ליו"ר ועדת הכנסת (אנקוריון) להו"ר דיע שוועדת-הכנסת תדון אם לערוך מייד הצבעה על הצעות אי-האמון, בניגוד לתקנון. מהומה ממושכת.
- 02.40 חברי-הכנסת הורביץ, תמיר, טובי ואבנרי מנמקים הצעות-לסדר ודורשים לדחות את ההצבעה על הצעות אי-האמון ליום ד', בהתאם לתקנון, ולהפסיק את הישיבה.
- 02.45 נערכת הצבעה על ההצעה להפסיק את הישיבה. ההצעה נדחית.
- 02.50 חברי ועדת-הכנסת יוצאים לישיבה. המליאה ממשיכה לדון בחוק מימון המימלוגות. ח"כ קרגמן מנמק את הצעת-החוק.
- 03.10 חברי-הכנסת רפאל, טובי, תמיר, שר-בל, אבנרי, מיקוניס, גולן, כהן ויזיד ליון מתווכחים על הצעת-החוק. (אבנרי שולל הצעת-החוק בחריפות, בנאום שנמשך חצי שעה).
- 04.20 ח"כ קרגמן מסכם את הצעת-החוק. נערכת הצבעה. החוק מתקבל ברוב (אבנרי מצביע נגד).
- 04.30 ח"כ אנקוריון מודיע שוועדת-הכנסת החליטה להצביע מייד על חוק גול-הקולות ועל הצעות אי-האמון שנת-לוו אליו. חברי-הכנסת אבנרי ותמיר מנמקים הצעות-לסדר כדי להודיע שהחלטת ועדת-הכנסת אינה חוקית. היו"ר (יצחק נבון) מחליט לערוך הצבעה על החלטת ועדת-הכנסת, ורוב הכנסת מאשר את ההחלטה.
- 04.35 סיעות אגו"י, ע"מ, רק"ח והמרכז החופשי מודיעות שהן מבטלות את הצעות אי-האמון, כמחאה על החלטת הבלתי-חוקית.
- 04.40 מוגשת ליו"ר דרישה של 20 חברי-כנסת, מהסיעות הקטנות, בהתאם ל"תקנון, לערוך "הצבעה שמיית" (זוהי פרוצדורה ממושכת, בה קוראים בשמו של כל ח"כ, הוא מכריז על הצבעתו) מסתיימת ההצבעה השמיית. חוק גול-הקולות והחוק הטכני נתקבלו ברוב של 72 קולות.
- 04.58

האומר: "ההצבעה על ההצעה תהיה בישיבה הרגילה הקרובה, שלא באותו יום שהוצעה, ולפי ני כל הצבעה אחרת באותו סעיף על סדר-היום".

לפי הוראה חד-משמעית זו, אסור היה להצביע על הצעת-החוק לגולת-הקולות, והיתה חובה לדחות את העניין כולו למחרת היום. מכיוון שההצעות הוגשו בשעות הקטנות של יום ג' בבוקר, יכלה ההצבעה להתקיים רק ביום הרביעי.

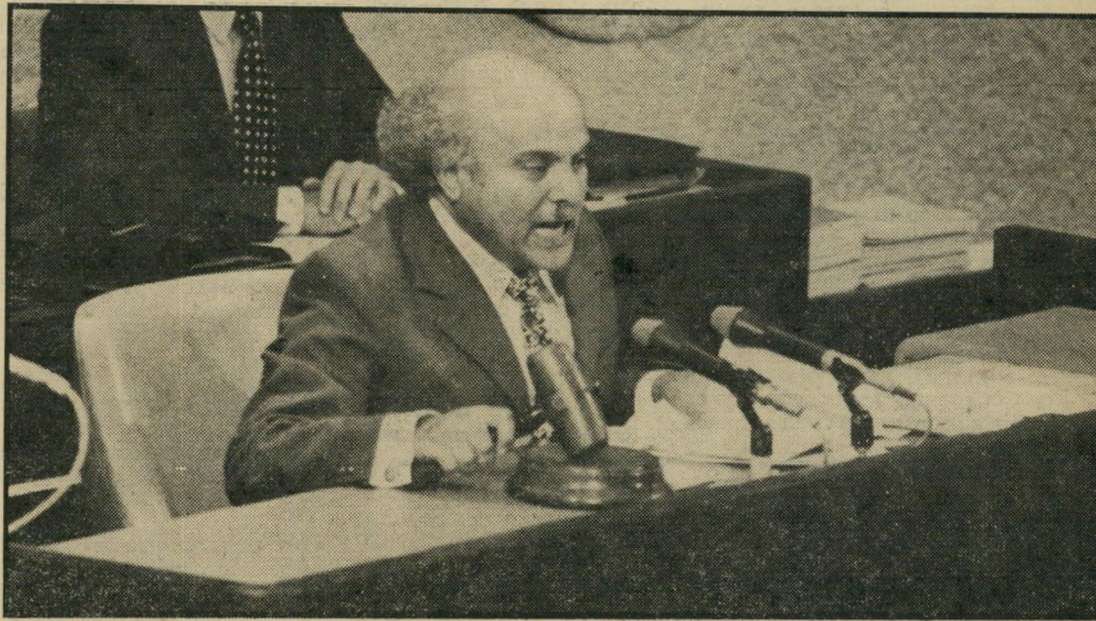
אולם ועדת-הכנסת כונסה בבקרה, והחליטה שלא לדחות את ההצבעה, בניגוד גמור ומפרי רש לסעיף זה, אלא לקיים מיד את ההצבעה על הצעות אי-אמון ועל החוקים עצמם.

הוועדה הסתמכה על סעיף 122 של התקנון. האומר: "הכנסת לא תדון בשום עניין בצורת דיון החורגת מהנוראות התקנון, או מהתקדימים, אלא אם כן דנה והחליטה ועדת-הכנסת על כך".

זהו סעיף המתאים רק למדינה טוטאריטרית. דינו כסעיף האומר: "כל חוקי המדינה נה שרורים וקיימים, אלא אם כן החליטה מיפ"ד גת-השליטון אחרת".

כאשר נתקבל סעיף גורא זה בתקנון, יתכן שמנסחיו חשבו שאפשר להחילו רק על ענייני-נהל מישניים. כאן הוא הופעל כדי לחסל סעיף מהותי ביותר של התקנון.

בשעת ההצבעה, נקט גח"ל בטכסיס נפסד. הוא הודיע לעיתונאים שהוא מתנגד לניצול סעיף שרירותי זה —

תמונה זו צולמה בראשית הישיבה, כאשר ישעיהו סירב בעקשנות להעניק לאבנרי ותמיר את רשות-הדיבור במשך דקה אחת כדי לנמק הצעה לסדר, לפי הקבוע בתקנון, וכתוצאה מכך מנעו השניים ל-20 דקות את המשך הישיבה.

כנאה לסיעה שהיא, כביכול, באופוזיציה. אולם רוב אנשי גח"ל בוועדת-הכנסת לא השתתפו בישיבת הוועדה. למרות שהיו בבניין, וכך איפשרו למערך להשיג רוב בוועדה.

כשרדשו אורי אבנרי ונציגו הסיעות הקטנות האחרות לערוך על כך הצבעה במליאה, הצביעו חלק מאנשי גח"ל באופן הפגנתי נגד החלטת ועדת-הכנסת — אך כמחצית אני שי גח"ל נמנעו מהצבעה — וכך איפשרו למע"ך להשיג רוב (47 נגד 33).

9. איפה ואיפה

לפני שקיבלה ועדת-הכנסת את החלטתה, נתן יו"ר הישיבה שכיחן באוחו זמן (צבי צימרמן מגח"ל) את זכות הדיבור ליו"ר הוועדה, ארי אנקוריון מהמערך, שהודיע על כוונתו להציע לוועדת-הכנסת לערוך את ההצבעה מייד.

הדבר עמד בניגוד חותך להחלטת יו"ר הכנסת בראשית אותה ישיבה, שלא לתת לאיש הצביע הצעה כדשהי כשעומדת לדיון הצעת אי-אמון (ראה הפרה מס' 4 לעיל).

כך נקבעו שני כללים סותרים באותה ישיבה: כשנציג הרוב רוצה לדבר לפני הצעת אי-אמון, ניתן לו הדבר. כשנציג המיעוט רוצה לדבר באותו מצב, הדבר נשלל ממנו.

10. הישיבה לא הופסקה

ישיבת ועדות הכנסת אינן מתקיימות בזמן שיושבת המליאה. אולם כשכינוס יו"ר ועדת-הכנסת את ועדתו כדי להחליט על עריכת ההצבעה על הצעות אי-האמון מייד, לא הופסקה ישיבת המליאה.

חבריה-הוועדה שרצו להשתתף בדיון במדיה את על חוק מימון המימלוגות, בזמן שהוועדה דנה בעניין אי-האמון, לא יכלו להיות נוכחים באותו זמן בוועדה.

הדבר שימש תירוץ לאנשי גח"ל להעדר מישיבת הוועדה (ראה הפרה מס' 8).

הדיבור נמסרה לדובר סיעת גח"ל. (אחרי שזה גמר את דבריו, עלה שר-המישפטים לדוכן להשיב בשם הממשלה. הוא התנצל וטען שהדבר נבע מאי-הבנה, ושהוא התבלבל.)

6. איחוד שני חוקים

ועדת הכנסת לא הסתפקה ב"איחוד" שלוש ההצעות השונות לאי-אמון, אלא גם החליטה "לאחד" את הדיון בשתי הצעות-חוק — חוק גולת-הקולות וחוק טכני, הנוגע לסידור-ישיבה רות שונים.

לפעמים עורכים בכנסת "דיון משולב" בשתי הצעות-חוקים, אך תמיד רק במקרים כשהן מוגשות על-ידי אותו המציע (לרוב הממשלה עצמה).

הפעם אחד הדיון בשתי הצעות-חוק, שהוגשו על-ידי מציעים שונים. אחד מציעי החוק האחד (הטכני), ח"כ יוסף גולדשמידט ממפד"ל, התנגד בחריפות לחוק גולת-הקולות. גולדשמידט, שהוא גם יו"ר ועדת החוק-הקהל ומישפט שטיפלה (בניפרד) בשני החוקים, התנגד נמרצות לאיחוד הדיון בהם במליאה.

אורי אבנרי וכמה חברי-כנסת אחרים נימקו בהצעות-לסדר את התנגדותם לשילוב, אך התנגדותם נדחתה. **מטרת הטכסיס היתה לגזור את מחצית זמן-הדיבור של הסיעות הקטנות.**

לפי התקנון, רשאית כל סיעה לדבר לפחות 10 דקות בכל דיון. על-ידי איחוד הדיון בשתי הצעות-חוק, התכוון

"אינני מרשה!" יו"ר הכנסת, ישראל ישעיהו, הולם ב"פטישו וצועק לעברם של אבנרי ותמיר, בסרבו לאפשר להם להטביר את טענתם שהוא מפר את תקנון הכנסת.

הרוב לקצץ לחצי את זמן-הדיבור שעמד לרשות תשע הסיעות (מהמפד"ל עד מק"י) ושני חברי-הכנסת שאין להם מעמד של סיעה (אביזוהר וכהן) — הפרש של 110 דקות. אולם מזימה זו סוכלה למעשה, מפני שכל אחד מאיתנו דיבר למעלה מ-10 דקות, והיושבי-ראש המתחלפים לא הצליחו להפסיק אותנו לפני שאמרנו כל אשר היה בלבנו.

כדי לחסוך בזמן, לא השתתפו נציגי המערך וגח"ל בדיון, אלא רק הביאו את ההצעות (באדר) וסיכמו את הדיון (עופר).

7. המשך הדיון אחר הצות

בדיוק בחצות הלילה דרשו הסיעות הקטנות, ובראשן שוב אורי אבנרי, להפסיק את הישיבה — מכיוון שהדיון בהצעות-החוקים נקבע בסדר-היום ליום שני, כ"ז טבת תשל"ג, 1 בינואר 1973.

יום זה חלף, ואילו ליום השישי נקבע סדר-יום אחר.

היו"ר ערך עי כך הצבעה, והרוב החליט להמשיך בדיון — בניגוד לסעיף 30 של התקנון, שקבע כי יו"ר הכנסת חייב להודיע מראש על סדר-היום שיהי בו יום.

8. ההצבעה על הצעות

אי-האמון

סעיף 35 (ב) קובע כי בסיום הדיון בכל סעיף שהוא רשאית סיעה להציע אי-אמון בממשלה. על הצעה כזאת אין דיון נוסף, אלא נערכת רק הצבעה, כי אין זו הצעה רגילה של אי-אמון לפי סעיף 35 (א) — (ראה הפרה מס' 2).

בסוף הדיון על שתי הצעות-החוק, הגישו ארבע סיעות (אגו"י, ע"מ, רק"ח והמרכז החופשי) הצעות אי-אמון. לפי סעיף זה — כלומר, בקשר ישיר עם ההצעות לגולת-הקולות.

המטרה היתה לנצל את המשך הסעיף,